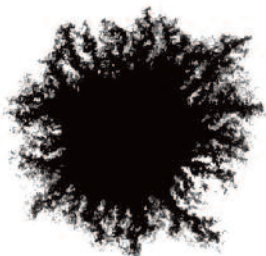
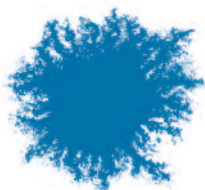

Antònia Vicens

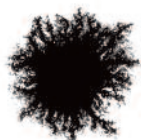
Dilluns
de poesia
a l'Arts
Santa
Mònica

Presentació
de Sebastià Portell i Clar

Generalitat de Catalunya
Institució
de les Lletres Catalanes

SANTAMÒNICA

Antònia Vicens

Presentació de Sebastià Portell i Clar

Dilluns de poesia a l'Arts Santa Mònica

Sebastià Portell i Clar (Ses Salines, Mallorca, 1992). Escriptor i dramaturg. És autor de les peces teatrals *La mort de na Margalida* (2012), *Un torrent que era la mar* (2013, Premi Ciutat de Badalona de teatre), el monòleg *La plaga* (2014) o el musical *L'endemà de Fedra* (2015), la majoria de les quals ha publicat i estrenat. Com a narrador, ha publicat els reculls de contes *Maracaibo* (2014) i *La recerca del flamenc* (2015). També és autor d'*Antònia Vicens. Massa deutes amb les flors* (2016), un llibre-entrevista amb l'autora de Santanyí.

Antònia Vicens: la primavera que perdura

Sebastià Portell i Clar

Antònia Vicens mai no havia volgut ser poeta. La vocació —o el fet d'escriure, de concebre, d'edificar poesia— li va caure damunt. Era un tres d'agost i l'autora, la poeta, tenia seixanta-cinc anys i una carrera consolidada com a narradora a l'esquena quan els versos de *Lovely* (Moll, 2009), el seu primer recull de poesia, l'envairen en forma d'aiguat.

Vicens ha estat una autèntica *outsider* en el nostre sistema literari i són diversos els fets que ho demostren. Els seus inicis ja escandalitzaren bona part de l'*establishment* literari: una joveneta de poble, de la perifèria, quasi sense formació, guanyadora del Premi Sant Jordi de novel·la! Els anys següents no li foren més tranquils: patí la censura durant i després del franquisme i, per les vies més diverses —política, religiosa, editorial—, pagà el preu de no pertànyer a cap capelleta literària, defugí les etiquetes —alguns encara en redueixen l'obra emmarcant-la dins la Generació dels 70— i les classificacions.

Pujada i crescuda en una societat repressiva com fou la de la Mallorca de postguerra, Antònia Vicens va trobar entre les paraules, ja de ben petita, un espai de

llibertat interminable. Un lloc al món, o fora d'aquest, en paral·lel, que només ella controlava. Abans i tot de saber escriure, la poeta ja es confessa amant i col·leccionista de paraules, que aplegava com en un vivàrium de peixos de colors: llampants, immensos, vius a més no poder, malaltissos, miserables. I en calibrà els efectes: s'adonà que, ben esmolades, les paraules podien ser armes de fulla, o bé carícies de ploma d'àngel, o bé molsa fresca on fa de bon caminar.

És precisament per aquesta llibertat, aquesta possibilitat de ser sobirana en un univers lluny del masclisme, del feixisme, de processons, quaresmes, butlles i pecat, que Antònia Vicens s'ha mantengut sempre fidel a la seva pròpia escriptura: ha escrit senzillament el que ha volgut. I, si aquell tres d'agost, davall aquell bater de sol i l'única protecció d'una ombrel·la, arribaven els versos, Antònia se n'amarava, els rebia, els feia cas. De manera tardana, i potser inversa en comparació amb l'evolució que solen seguir bona part dels poetes i patums nacionals —escriure uns quants llibres de poemes quan s'és jove i arrauxat, de versos esmolats, per conrear, a les acaballes, una prosa més calmada i fruit del pòsit dels anys—, naixia una Poeta.

De llavors ençà, Vicens ha erigit una obra poètica breu però sens dubte contundent i fortament marcada per un caràcter, un estil i una visió personals: el díptic format per *Lovely* (Moll, 2009) i *Sota el paraigua el crit* (Lleonard Muntaner, 2013), el cos i l'ànima, i el recull *Fred als ulls* (Eumo-Cafè Central, 2015), entre la metafísica i la quotidianitat més *povera*.

Embarcats en el vaivé dels seus versos, els lectors hem pogut créixer amb l'autora i les estaques que li foren imposades en la infantesa, a ella i a tota una generació, per tal d'assegurar un creixement recte i *adequat*. Amb ella hem enyorat i acomiadat el pare durant una sublim agonia, hem celebrat l'arribada de la màquina d'escriure, la primera llibreria, la bicicleta, naturalment de contraban. Amb ella hem presenciat el retorn de les ànimes que perviuen i que es planten allà on hi havia ullastres, o que campen entre cales i hospitals, mares que tornen del més enllà i embruten els llençols de celístia, per reclamar més lluentor a les calderes. La segona mort de Sant Joan. Amb ella hem patit fred als ulls i hem sentit l'hivern al cos, hem après que de vegades tot el patiment del món es pot trobar a l'escorça d'un llimoner i que el patetisme poden ser unes fulles seques i una rata que fa dies que ha mort, granada com en un ritual per la poeta que tot ho significa.

Dominadora de la narrativa i també dels versos, ànima lliure, convençuda que la ploma no té gènere, ni edat, ni cap deute que no sigui amb ella mateixa, l'autora s'ha arribat a erigir, no sense gran dedicació, en la Gran Dama de les Lletres Catalanes que és avui. Un títol que, proposat per Jaume C. Pons Alorda, un dels nombrosos escriptors joves que la prenen d'exemple, no li va gros per res.

Antònia Vicens, autora d'aquesta primavera perdurable que és la seva obra, té «massa / deutes amb les flors». Nosaltres, el plaer de llegir-la.

Poètica

Antònia Vicens

dSERVITUD

Acabes vinclant l'esquena davant la pàgina en blanc.
Si no escrius les paraules t'esclaten
dins la boca

t'inunden els pits

les entranyes. Tu

que cada dia obres les finestres perquè
entri el desig. O com es digui matar
la set d'estar en gràcia.

De Sota el paraigua el crit, 2013

Poemes escollits

Antònia Vicens

Dilluns de poesia a l'Arts Santa Mònica

Amb el cap de ciment i els peus d'aigua no
podràs caminar
pel fred comença
l'hivern les fulles mortes
s'arronsen
dins els teus ulls

De *Fred als ulls*, 2015

moltes de les coses que abans no vares gosar
fer ara sí que tens prou coratge
de fer-les però no pots a la sang
ja no t'hi creixen lliris camines arrossegant

amb les sabates
enfilalls de sols petits que no
encalenteixen

De Fred als ulls, 2015

perquè has arribat a un saltant de la teva vida que quan
algú et demana de què passes gust contestes
sóc feliç el dia de la setmana que canvio
els llençols i el llit fa olor
d'infància

De Fred als ulls, 2015

llavors et revé la immensitat   damunt la mar
un rengle de gavines i la cua d'una estrella
fugaç   al cel un vol de barques i
el rastre d'un vaixell
et centres cercant visions
sobrenaturals però
de seguida ho deixes córrer

si poves   suren cadàvers

De *Fred als ulls*, 2015

surts del cotxe de la policia emmanillada
un matí fred
amb molt de vent però lliure
de culpes a l'amor no
el vas assassinar tu quan va arribar
ja agonitzava begut
d'aurores roges

De *Fred als ulls*, 2015

el gos borda a una rata

l'heura cruix
sota el pes de les estrelles

De Fred als ulls, 2015

ara saps

que els somnis

igual que la calç

viva et poden deixar cega que el tigre

o la rata

poden criar

dins el teu cap

De Fred als ulls, 2015

la primera vegada t'escarrufa arreplegar
amb la pala i la granera una rata morta vulguis o no
els seus ulls diminuts transmeten
la soledat d'un desert
de gel la segona vegada
al damunt de la rata hi llances
fullaraca i t'oblides del fred

d'ÀNIMES

1

L'aigua que bull dins els teus ulls.

L'aigua que vessa de les teves mans.

L'aiguat que cau damunt el taüt de ta mare
enmig del jardí
davant la mirada impassible dels ocells.

Amb aires de dominar la celístia
ta mare s'ha assegut a la taula camilla
voltada dels seus vestits collars de perles
barbades d'or. En canvi
el posat abstret de quan vivia ton
pare gronxant-se al balancí mirava com
un intrús ofegava Bela
Lugosi dins la banyera. (No entens què
hi feia el protagonista de Dràcula al teu
lavabo) De seguida un àngel
us ha esborrat a tots.

3

—No rentes mai les calderes d'aram
filla. Des que jo no hi som
el foc ja no s'hi veu. Just que tinguessis
una mica de pietat
faries brillar els metalls.

De Sota el paraigua el crit, 2013

*Per què dubtes de la Mà que alça les ones? Vares
Oferir la teva llum del matí per escurçar la seva nit.*

Encara no sabia que sense una platja a la vista
No podria aguantar molt de temps a l'aigua fent el mort.

Encara no sabia que la fosca crema els ulls.

DINEXORABLE

En blanc i negre el teu somriure és jove. En color
has perdut les dents.

...

Com t'atreveixes a omplir de llambrots
el blau de la nit més clara?

...

Baixar dels níguls és un trànsit dolorós. T'arrisques
a perdre els remes de tots els somnis.

...

¿l
qui t'ha parlat d'un Barquer
d'una Barca
d'una Travessia?

els morts camineu tots sols damunt la mar.

De Sota el paraigua el crit, 2013

AIGUA

La mort només es deixa veure quan surt a robar l'aire que respirem.

El pare l'havia clissada desendollant-li l'inhalador a través de les mans finíssimes d'una metgessa jove.

Però jo només veia un home acabat que volia fugir del seu llit de dolor.

Va dir me'n vaig el pare.

A on? vaig demanar jo.

No ho sé però me'n vaig va dir el pare.

Què vols que et prepari? vaig demanar jo.

Aigua

va dir el pare.

Una llesca de pa? vaig demanar jo.

Aigua

va repetir el pare.

T'hi poso qualche peix? vaig demanar jo.

Ja vindran tot sols els peixos només vull aigua.

De *Lovely*, 2009

NOMÉS GAVINES

No es veia res
tret de gavines negres
dins la gleva sangonosa del sol morent.

Ja no tenia la forma
d'un home

el pare.

Ja no tenia la forma
d'una barca

la seva barca.

Muntant el celistre havia creuat l'horitzó
havia espoltrit el temps.

Després va ploure sobre
la mar.

Pluja i vent varen formar remolins d'aigua: Petges
per atrapar els somnis dels navegants. Però
no varen poder atrapar la seva veu quan deia: Ja he
arribat
al país del mercader de perles fines.

De *Lovely*, 2009

LA MEVA PRIMERA LLIBRERIA

Era de caoba vermella
amb portes vidrieres
de vidres fumats
i rivets de laca
blancs.

Un metre d'alçada
per un metre cinquanta d'amplària.
Tres prestatges de vint.

Vàrem rompre la guardiola de terrissa
i tot un capvespre de gener
per anar a comprar-la.

Aviat a casa varen anar arribant Albert Camus. William
Faulkner. Virginia Woolf. Víctor Català. Carson
MacCullers. I James Joyce que
amb el seu *Retrat d'un artista adolescent*
em va crear una úlcera
a la ploma.

A poc a poc deixava
de ser moble
i passava a Santuari.
La llibreria.

Les pregàries de la nit
les feia davant el cor obert de la fusta
i no davant el Cordejesús amb els ulls girats
de damunt la capçalera del llit.

A la mare
que no havia obert mai un llibre
també l'amarava de devoció. La llibreria.

Llibres a una casa de pobres!

Religiosament es cuidava que la pols
no es fiqués per les esclotxes i envaís el paper.
Que els polls dels llibres
no espipellessin les lletres.

En canvi el pare calcigava estuferera
quan hi passava per davant.

Satisfet d'haver pogut comprar la mar a la seva filla.

(Buidada fragmentada
castrada:

Cotorreta cul cosit.

Volien convertir el camí de les dones
de sol a sol
en una vagina

en una flor
muda.)

Biografia

Antònia Vicens (Santanyí, Mallorca, 1941). Col·leccionista de paraules, narradora i poeta. Inicià la seva carrera al 1968 amb el recull de contes *Banc de fusta* i amb la novel·la *39° a l'ombra*, mereixedora del Premi Sant Jordi de novel·la de 1967. Autodidacta i independent, ha desenvolupat una extensa trajectòria narrativa, en què podem trobar títols com *Material de fulletó* (1971), *La festa de tots els morts* (1974), *Primera comunió* (1980), *La santa* (1980), *Quilòmetres de tul per a un petit cadàver* (1982), *Gelat de maduixa* (1984), *Terra seca* (1987), *Febre alta* (1998), *Lluny del tren* (2002), *Ungles perfectes* (2007) o *Ànima de gos* (2010). Entrà per sorpresa al món de la poesia amb el recull *Lovely* (2009), que han seguit *Sota el paraigua el crit* (2013) i *Fred als ulls* (2015).

Ha estat distingida amb nombrosos premis literaris i institucionals, com la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, la Medalla Ramon Llull del Parlament de les Illes Balears o el Premi Nacional de Cultura 2016 del CoNCA.

Bibliografia

Narrativa breu

Banc de fusta. Pròleg de Bernat Vidal i Tomàs. Palma, Editorial Moll, 1968.

Primera comunió. Pròleg de Maria Aurèlia Capmany. Palma, Editorial Moll, 1980.

Tots els contes. Pròleg de Gabriel de la S. T. Sampol. Pollença, 2005.

Novel·la

39° a l'ombra. Barcelona, Editorial Selecta, 1968.

Material de fulletó. Palma, Editorial Moll, 1971.

La festa de tots els morts. Barcelona, Nova Terra, 1974.

La santa. Pròleg de Josep Maria Llompart. Barcelona, Laia, 1980.

Quilòmetres de tul per a un petit cadàver. Barcelona, Laia, 1982.

Gelat de maduixa. València, Fernando Torres Editor, 1984.

Terra seca. Barcelona, Planeta, 1987.

L'àngel de la lluna (infantil). Barcelona, Baula, 1997.

Massa tímida per lligar (juvenil). Barcelona, Baula, 1998.

Febre alta. Barcelona, Edicions 62, 1998.

Lluny del tren. Barcelona, Destino, 2002.

Ungles perfectes. Barcelona, Proa, 2007.

Ànima de gos. Palma, Editorial Moll, 2010.

Poesia

Lovely. Palma, Editorial Moll, 2009.

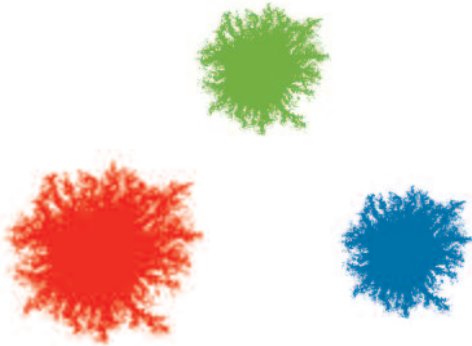
Sota el paraigua el crit. Palma, Leonard Muntaner Editor, 2013.

Fred als ulls. Epíleg de Gabriel de la S. T. Sampol. Barcelona - Vic, Eumo - Cafè Central, 2015.

Memòries

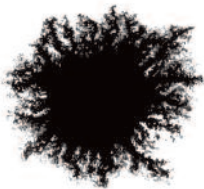
Vocabulari privat, amb Josep Maria Llompart. Barcelona, Columna, 1993.

Aquesta selecció de poemes
d'Antònia Vicens
es publica el 4 d'abril de 2016
amb motiu del recital de la poeta
dins el cicle Dilluns de poesia
a l'Arts Santa Mònica, Barcelona.

Dilluns de poesia a l'Arts Santa Mònica 2016

**Totes les sessions tindran lloc
al claustre de l'Arts Santa Mònica
els dilluns a les 19 h**

Arts Santa Mònica

Centre de la creativitat

La Rambla 7

08002 Barcelona

T 935 671 110

artssantamonica.gencat.cat

Entrada lliure

Mitjà col·laborador:

NÚVOL

Col·laboren:

PEN
català

AELC
ASSOCIACIÓ D'ESCRIPTORES
EN LLINGÜA CATALANA

Organitza:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura